

ročník 31 regionálny mesačník číslo 9 september 2021

Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte predstavuje cyklus – predstavujeme členov štúdia AVT.

Zoltán Kovács

Pochádza z Čakanoviec. V súčasnosti žije vo Fiľakove a rád cestuje. Určite to súvisí s jeho povoláním, pretože pracuje ako vodič kamiónovej dopravy a precestoval už poriadny kus sveta.

Výtvarnej tvorbe sa venuje od detstva, kresbárstvu ho priviedol otec. Kreslenie, maľovanie a drevorezby ho lákali od malička. Už počas štúdia na ZŠ v Radzovciach reprezentoval školu na rôznych výtvarných súťažiach či v kreslení na asfalt. Prvú sadu olejových farieb získal ako desaťročný. Absolvoval ľudovú školu umenia v odbore výtvarná výchova, kde naplno prejavil svoju tvorivosť.

Členom okresného štúdia amatérskej výtvarnej tvorby pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci je od roku 1983.

Rád vyrezáva z dreva, najmä drevorezby na stenu, ale zhotovil aj vyrezávaný náhrobný stĺp s motívom ukrižovaného Ježiša Krista.

Vzorom mu bol akademický maliar Béla Bacskai, ktorý ho na súkromných hodinách usmerňoval v jeho záľube, tiež Péter Földi, fascinovala ho tvorba Albína Brunovského, obdivoval Jánosa Lóránta, čo sa prejavilo aj na jeho prvých olejomaľbách.

Záber má dosť široký, vyskúšal rôzne techniky (akvarel, olejomaľba, grafika, maľovanie na drevo, linoryt, medená rytina, pastel), ale aj miešanie farieb a vlastnú výrobu papiera.

V jeho tvorbe sa stretávame s krajinomaľbou, so zátiším, s fantastickými bytosťami, sakrálnymi obrazmi či prvkami surrealizmu.

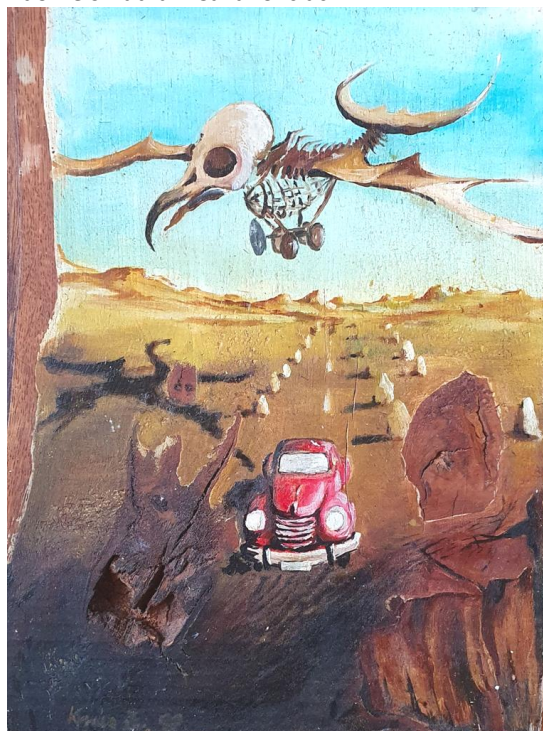

Neodolal ani umeniu performancie a v roku 2019 tvoril pušným prachom na papier. Koníčkovo je koža a ručne šité výrobky z nej, ako pastierske tašky v modernom prevedení, opasky, kapsy na opasok, dámske tašky, kabelky, ruksaky, puzdrá na nože a revolyvery.

Pokračovanie na s. 2

Doteraz namaľoval viac ako 300 obrazov, osobitne vytvoril špeciálny cyklus obrazov podľa ročných období (jar, leto, jeseň, zima). Jeho najväčší obraz má rozmery cca 4 x 2 m a nachádza sa v dome smútku v Čakanovciach.

Výstavy:

- 1989 – spoločná výstava s Ervinom Vargom v Čakanovciach.
- 1990 – Trebeľovce.
- 2001 – Výtvarný salón, Hrad Modrý Kameň.
- 2002 – Letné stretnutie, Lučenec, Kalvínsky kostol.
- 2004 – Výtvarné spektrum, postup do celoštátneho kola – Banská Bystrica.
- 2007 – Výtvarný salón, Hrad Modrý Kameň.
- 2009 – Čakanovce (prvá písomná zmienka obce).
- 2009 – Jesenné stretnutie, Fiľakovo, hrad.
- 2010 – Radzovce (50. výročie školy).
Blúdenie mysle – samostatná výstava, Mestské vlastivedné múzeum Fiľakovo.
- 2019 – UDVarť (kultúrno-umelecký festival) Fiľakovo – *Portrét Salvadora Dalího*, unikátne dielo tvorené strelným prachom, autor ho na podklad detailne naniesie a následne zapáli.

Niekoľko zaujímavostí:

Na podujatie *Koma, tak ako je* (2012), ktoré bolo venované životnému jubileu Tibora Kobličeka zhotovil koženú pastiersku kapsu a v nej bolo zviazaných 75 výtvarných prác žiakov ZŠ v Cinobani, Poltári, Kokave nad Rimavicou a ZUŠ v Poltári. Jeho výrazným dielom je vyrezávaný stĺp venovaný podujatiu „Deň obce a stretnutie partnerských obcí“, ktorý bol slávnostne odhalený 29. júna 2013 v Pleši.

Ateliérom a priestorom, kde tvorí, je vlastne byt, má tam vyčlenenú časť a v nej vznikajú unikátne skvosty skromného maliara.

Ľudia – roky – udalosti

Ján Hikker-Halický: „Oslavu mojej sedemdesiatky prekladám na budúce leto“

Dopravný inžinier, publicista, historik **Dipl.-Ing. Ján Hikker-Halický** sa narodil 9. 9. 1951 v Haliči, okres Lučenec. Základnú deväťročnú školu navštevoval v Haliči (1958 – 67), Strednú priemyselnú školu (SPŠ) dopravnú v Košiciach (1967 – 71). Vysokú školu dopravnú absolvoval v Žiline (1971 – 76). Pracoval ako vedúci energetik, neskôr ako vedúci pracovník na odbore rozvoja a riadenia v ZŤS Martin – závod MOTORY, neskôr 02 (1976 – 82), pôsobil ako vedúci odboru strojov, dopravy a energetiky pre celý Stredoslovenský kraj v SPP Žilina (1983 – 90), podnikal na živnostenský list (1994 – 96), v ďalších rokoch bol evidovaný ako nezamestnaný na Úrade práce v Lučenci, vykonával prácu strážnika na Haličskom zámku (2001), bol opatrovateľom svojej matky (2004 – 10) a pracoval ako SBS-kár pre súkromnú žilinskú firmu (2011 – 15). Od r. 2012 žije na starobnom dôchodku v Haliči.

Janko, zoznám nás, prosím, s genealógiou tvojej rodiny v Haliči.

Genealógiu rodiny Hikkerovcov (po meči) a Botkovcov, Bockovcov (po praslici) mám zatiaľ zmapovanú a predbežne rozpracovanú do začiatku r. 1700. Chcem ju rozpísať a vydať v mojej novej knihe pri niektorom svojom okrúhlym životnom jubileu. Pre ilustráciu uvádzam, že Hikkerovci (Hickerovci) prišli do Haliče z Kremnice v r. 1782 a žijú tu dodnes. Rod Botka a Bocko prišli do Haliče v druhej polovici 19. stor., no

v súčasnosti sa tento rod v Haliči nezachoval. Môj otec Július Hikker (1915 – 1987) sa narodil ako prvorođený syn do robotníckej rodiny Františka Hikkera a Jolany, rod. Gubišovej. Mal ešte brata Františka (1917 – 1971), ktorý mal prezývku od učiteľa – Bundáš. Július Hikker pracoval v Stredoslovenských elektrárnach Žilina (1934 – 65), rozvodný závod Lučenec, ako obvodný montér a neskôr ako manipulant. Moja mama Alžbeta Hikkerová, rod. Botková, (1922 – 2010) sa narodila ako dvanásťte dieťa rodičom Karolovi Botkovi a Aurélii (Zlatici), rod. Bockovej. Jej otec bol obchodník, krčmár a mama bola domáca. Alžbeta Hikkerová sa vyučila za krajčírku. Neskôr pracovala ako kuchárka a vedúca kuchyne v ÚSS – zámok Halič. Odtiaľ išla na dôchodok. Jej predkovia z otcovej aj matkinej strany mali zemiansky pôvod (Nobilis). Moji rodičia mali štyroch synov: Igora, Dušana (1949 – 1950), mňa a najmladšieho Vladimíra. Ostatní traja súrodenci máme svoje rodiny a fungujeme až dodnes. Všetci traja sme už na dôchodku. Veľmi rád spomínam na učiteľku zo základnej školy pani Nóriku Rajprichovú, ktorá mi dala správne základy učenia. Neskôr ma vo vyšších ročníkoch zemepis a dejepis učil pán učiteľ Ľudovít Gubiš a zrejme už vtedy som zdedil lásku k histórii a minulosti nášho národa. Rád spomínam a stretávam sa s kamarátmi: Julko Mojžiš, Zoli Fábry (už nežije), Jančí Mičini (už nežije), Jožo Ondris, Ľubo Farkaš (už nežije), Ľubo Novák a iní.

Tvoje štúdiá sa viažu k SPŠ dopravnej v Košiciach a VŠ dopravnej v Žiline.

Aj keď som od mladosti inklinoval k športu, na základe otcovej rady som sa rozhodol ísť študovať na dopravnú priemyslovku do Košíc. Tam som „pričuchol“ aj k športu – futbalu a hádzanej. Boli to pekné časy mojej mladosti. Po skončení priemyslovky som si podal prihlášku na VŠ dopravnú do Žiliny, kde som bol aj prijatý. Popri štúdiu som bol aj tu aktívny v oblasti športu. Začal som trénovať a hrať hádzanú za Slovan Malú Fatru Žilina a viac rokov som bol komentátorom ligového basketbalového mužstva VŠD Žilina. Dodnes som v stálom kontakte so spolu-

žiakmi, Ľubčom Juskom, Pubom Klinkom, Ferim Balážom a inými a radi spomíname na krásne študentské časy.

Čím sa vyznačovali tvoje roky praxe po ukončení vysokej školy?

Po vysokej škole som nastúpil do zamestnania v Turčianskych strojárňach v Martine. Pracoval som v závode Motory najprv ako vedúci diagnostických strojov, neskôr ako vedúci energetik závodu. Tu sa vyrábali motory do Belazov pre Francúzsko, ako aj špeciálne motory pre Francúzsko. Ako sa povie: „Hodili ma do vody, zviazali mi ruky + nohy a povedali mi – plávaj!“ Tam som v r. 1976 – 1982 získal mnoho cenných skúseností a dodnes rád na Martin spomínam. Z rodinných dôvodov sme sa presťahovali do Žiliny, kde som začal pracovať v SPP ako vedúci odboru. V rámci Stredoslovenského kraja som mal u plynárov na starosti základné prostriedky, energetiku, dopravu, výrobu Gasodorov atď. Po r. 1990 som išiel pracovať do súkromnej sféry a v tejto oblasti som pracoval až do dôchodku.

Pristavme sa teraz na chvíľu pri твоjich športových aktivitách.

Moje športové aktivity boli dosť rozptýlené. Od mladého veku ako chlapec z dediny som mal rád všetky športy, no prevládal futbal. Až do štúdia na priemyslovke a ešte aj počas neho som hrával futbal za TJ Slovan Halič – benjamínek, dorastencov, mužov. Neskôr som presedlal na hádzanú, ku ktorej som „pričuchol“ v Košiciach. Na VŠD v Žiline som tejto hre prepadol úplne. Vďaka trénerovi Štefovi Somíkovi sme to dotiahli až na prvú slovenskú ligu v rámci majstrovskej súťaže mužov. Tu musím ešte dodať, že v r. 1974 som získal diplom za 100 km Non stop prechodu, v ktorom som z vyše 200 účastníkov došiel na 28. mieste časom 15,34 hodiny. Druhý diplom, ktorý si vysoko vážim, je za 1. miesto na VIII. zimnej univerziáde v Žiline, kde som reprezentoval v r. 1975 – techniku Slovenska v hádzanej. Ale nemôžem zabudnúť ani na komentovanie ligového basketbalu v Žiline, neskôr pri extra ligových boxeroch v Martine... Po návrate do svojho rodiska v Haliči som sa zapojil do športového života a začali sme hrať malý futbal.

Pokračovanie na s. 4

Neskôr som ako tréner viedol mužov TJ Slovan Halič, pomáhal som pri volejbalových turnajoch v Haliči (stiahol ma tam M. Kére Hikker). Potom som sa dal na funkcionársku činnosť pri našej TJ, ktorú robím doteraz.

Významnou je tvoja publicistická a kultúrno-historická činnosť.

Od svojej mladosti som písal pre periodiká: Šport, Smer (BB), Život Turca, Turčiansky strojár (MT), Cieľ (ZA), neskôr v Lučenci Novohradské noviny, Reflex, NoNo a i. Počas rokov ma začali fascinovať historické stavby a tiež samotná história. V tejto súvislosti som navštívil viacero európskych štátov, kde som sa oboznámil s ich kultúrnymi tradíciami. Doteraz mi vyšli tieto publikácie: *100 rokov Haličského pohrebneho spolku* (DVD, 2012), *Forgáchovci šľachtici z Gýmeša a Haliče* (DVD, 2016). Pri príležitosti 85. a 90. výročia haličského športu sme spolu s kolektívom nadšencov pripravili vždy samostatné 30-stranové Haličské futbalové noviny od vzniku TJ (1919 – 2004) a potom v r. 1919 – 2009. V r. 2019 mi spolu s Petrom Fizeľom vyšla kniha *HALIČ cesta časom*, ktorú vydal OcÚ v Haliči. Ďalej píšem pre Novohradské osvetové stredisko (NOS – REKUS, od r. 2016) Lučenec, Zborník priateľov Novohradu (od r. 2017), Haličské zvesti, Sportnec a i. Mojou hlavnou činnosťou (srdcovkou) je dorobiť cca 14 rokov zozbierané fotografie o Haliči, jej ľudoch v počte cca 7300 kusov a toto spracovať do DVD podoby. Verím, že s pánom starostom Alexandrom Udvardym nájdeme riešenie a sponzora na vydanie tohto vzácneho materiálu. V júni 2021 sme založili Haličský vlastivedný spolok (HSV) – Galch, ktorého hlavnou úlohou je postupne sprístupňovať všetky staré historické udalosti Haliče podrobnejšie, aby sme po sebe zanechali kus dobrej roboty. Verím, že aj tento novovzniknutý spolok pomôže pri realizácii DVD o vyššie uvedených fotografiách a ich spracovaní. Noví bádatelia sa budú môcť od týchto materiálov správne odraziť a ešte hlbšie bádať. Od r. 2004 viem až doteraz kroniku TJ Slovan Halič. Verím, že mi zdravie dovolí ešte pár rokov túto kroniku spracovávať.

Aké zmeny ťa čakajú po oslave sedemdesiatky?

Oslavu mojej sedemdesiatky som zo septembra t. r. preložil na letné mesiace budúceho roka, hlavne z dôvodu pandémie. Za prítomnosti mojich detí a ich rodín, bývalej manželky a jej rodiny, svatovcov ako aj mojej rodiny

(verím, že už aj mojej priateľky) žijúcej tu v Haliči a kamarátov toto dobre oslávime. Len aby sme boli zdraví. Čo sa týka môjho života, som ešte aj poslancom Obecného zastupiteľstva v Haliči, ako aj predsedom kultúrnej komisie. Ďalej som tajomníkom TJ Slovan Halič. Pripravujem sa, ako som už vyššie uviedol, na spracovanie knihy o mojej rodine Hikkerovcov, Botkovcov – mám už zhromaždeného dosť materiálu. Potrebujem navštíviť Kremnicu, odkiaľ prišli Hikkerovci (Hickerovci), potom Vyšný Kubín, odkiaľ prišli Bockovci, Veľký Kýr, odkiaľ prišiel starký Botka. Ak nám to vyjde, tak s chlapcami futbalistami, turistami, volejbalistami, Božské telá, pingpongistami, atď. by som chcel ešte pripraviť samostatnú knihu o športe k 110. výročiu našej TJ. Mojm krédom je: „Kto tvorí, robí aj chyby, ale zanechá po sebe kus zásluhnej práce“.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomínáme si

František Becher ml.

Strojný inžinier, podnikateľ, zriaďovateľ súkromného gymnázia v Lučenci **Ing. František Becher ml.** sa narodil 13. 9. 1946 v obci Gernerček, okres Rimavská Sobota. Základné i stredoškolské vzdelanie nadobudol v Lučenci, maturoval v r. 1964 na gymnáziu B. S. Timravy v Lučenci v triede Melánie Mikuškovej. Študoval na Strojnickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave (1964 – 69) a absolvoval postgraduálne štúdium v oblasti riadenia podnikov na Vysokom učení technickom (VUT) v Brne (1977 – 79).

Pracoval ako dielovedúci a vedúci prevádzky v Podpolianskych strojárňach Detva (1970 – 78), bol výrobným námestníkom Kovosmaltu vo Filákovke (1978 – 85). V r. 1985 – 90 sa vrátil do Podpolianskych strojární Detva, kde pôsobil ako vedúci zásobovania a výrobný námestník. V r. 1990 sa stal majiteľom firmy VOSKED v Kriváni a r. 1996 spolumajiteľom firmy TOMOS v Lučenci. V r. 1994 sa stal zriaďovateľom Prvého súkromného gymnázia v Lučenci, ktoré funguje dodnes.

Vyrastal v hudobníckej rodine, jeho otec František Becher (1922 – 1982) pôsobil ako organista v rímskokatolíckom kostole v Lučenci (1953 – 76). Tri mladšie sestry sa profesionálne venujú hudbe: Mgr. Jolana Kleinová (*1952) vyučuje hru na klavíri na Súkromnej ZUŠ Novohradská v Lučenci, Klaudia Becher (*1955) vyučuje hru na husliach v meste Glinde pri Hamburgu (Nemecko) a najmladšia sestra Mgr. art. Beata Becher-Štefánková (*1961) vyučuje hru na klavíri na Súkromnej ZUŠ v Lučenci-Opatovej.

Ing. František Becher ml. zomrel 27. 12. 2007 v Banskej Bystrici, pochovaný je na cintoríne v Detve.

Miloslav Greksák

Biochemik, vedeckovýskumný pracovník, vysokoškolský učiteľ **doc. RNDr. Miloslav Greksák, CSc.** sa narodil 17. 9. 1936 v Kokave nad Rimavicou, okres Poltár. Ľudovú a meštiansku školu navštevoval vo svojom rodisku (1942 – 51). Na SPŠ chemickej študoval v Banskej Štiavnici (1951 – 55) a na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave (1955 – 60).

Pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na Prírodovedeckej fakulte UK

Pokračovanie na s. 5

v Bratislave (1960 – 75), bol samostatným vedeckým pracovníkom v Ústave experimentálnej veterinárnej medicíny v Ivanke pri Dunaji (1975 – 86), zástupcom riaditeľa v Ústave fyziológie hospodárskych zvierat SAV v Košiciach – pracovisko Ivanka pri Dunaji (1986 – 90) a riaditeľom Ústavu biochémie a genetiky živočíchov SAV v Ivanke pri Dunaji (1990 – 2002).

Po skončení vysokoškolského štúdia sa ako promovný chemik (tituly sa vtedy nedávali) stal asistentom na Katedre biochémie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave. V pomerne krátkom čase sa mu podarilo získať titul RNDr. na Prírodovedeckej fakulte Masarykovej univerzity v Brne a vedeckú hodnosť kandidáta chemických vied na Biochemickom ústave Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1966 získal v konkurznom pokračovaní jednoročný študijný pobyt na Univerzite v japonskom meste Nagoya.

Po návrate zo študijného pobytu v októbri 1968 bola jeho úspešná profesionálna kariéra na dlhšie obdobie pozastavená, pretože r. 1970 sa začali jeho osobné „galeje“, ktoré sa skončili núteným odchodom z fakulty. A tak jeden týždeň ešte študentom prednášal a už v nasledovnom týždni chodil ako pracovník Ústavu experimentálnej veterinárnej medicíny po družstevných maštaliach odoberať býkom a dojniciam krv, ktorú potom v laboratóriách vyšetrovali. Po pár rokoch sa mu podarilo znova prebojovať k vedeckému bádaniu. Zhodou náhod a vďaka holandskému ministrovi zahraničia sa mu po troch rokoch žiadostí a obchádzania úradov podarilo dostať na polročný hosťovský pobyt na Štátnu univerzitu v holandskom Utrechte. Počas svojho profesionálneho života sa zaoberal štúdiom mechanizmov, ktoré v živých bunkách premieňajú jednotlivé formy energie tak, aby boli využiteľné pre všetky energie vyžadujúce procesy.

Doc. RNDr. Miloslav Greksák, CSc. zomrel 24. 11. 2020 v Bratislave, urna bola v auguste 2021 uložená na cintoríne v Pezinku.

Ctibor Ján Handzo

Evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, cirkevný historik, novinár, spisovateľ a prekladateľ **Ctibor Ján Handzo** sa narodil 15. 9. 1906 v Pohorelej, okres Brezno. Ľudovú školu vychodil vo svojom rodisku.

Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Nyíregyháze, Makove a Rimavskej Sobote. Študoval teológiu v Bratislave (1924 – 28), od r. 1926 vo Viedni, kde navštevoval aj prednášky na Vyššej novinárskej škole. V r. 1928 bol vysvätený za ev. a. v. kňaza.

Po ukončení štúdií pôsobil ako ev. farár v Pondelku, dnes Hrnčiarstva Ves (1929 – 35), Ľubietovej (1935 – 50) a od r. 1950 až do smrti v Prešove. Od r. 1953 vykonával aj funkciu šarišsko-zemplínskeho seniora. Patril k aktívnym účastníkom protifašistického odboja a v období prvej Slovenskej republiky poskytoval pomoc a úkryt prenasledovaným Židom. Po potlačení Slovenského národného povstania v Ľubietovej ukrýval archív Slobodného slovenského vysielača. Po vojne sa angažoval i v medzinárodnom mierovom hnutí.

Vo svojej náboženskej činnosti sa venoval prekladaniu biblických textov zo Starej i Novej zmluvy. Významná je jeho cirkevno-historická činnosť, napísal *Históriu ev. a. v. cirkvi pondelksko-selčiansko-válkovskej* (1931) a *Dejiny ev. a. v. cirkevného zboru v Ľubietovej* (1941). Publikoval v cirkevných časopisoch: *Evanjelický Posol* spod Tatier, *Cirkevné listy*, *Stráž na Sione*, *Nový rod*, *Tranovského kalendár* a i.

Známy je aj svojou literárnou činnosťou. V r. 1936 vydal svoju prvotinu *Po starých stopách*, ktorá obsahuje historické rozprávky z Gemera a Malohontu. Potom nasledovala kniha s tematikou jedného dieťaťa v rodine v Novohrade *Prázdné sú kolisky* (1938) a kresťanské poviedky *Anjeli z kalendára* (1941). Jeho najznámejším dielom sú evanjelické rozprávky pod názvom *Príval* (1948), v ktorých rozpracoval príbehy z obdobia druhej svetovej vojny.

V čase SNP si Ctibor Ján Handzo písal denník, ktorý neskôr jeho dcéra Viera Handzová (1931 – 1997) pripravila na vydanie pod názvom *Údery a údely* (2001). Kniha vyšla až zásluhou Handzovej vnučky Žofie Novej.

Ctibor Ján Handzo zomrel 1. 6. 1972 v Prešove, pochovaný je v Kokave nad Rimavicou.

Richard Pastor

Architekt **Ing. Richard Pastor** sa narodil 11. 9. 1925 v Poltári, vtedy okres Lučenec, v rodine železničiara. Ľudové školy navštevoval vo Filákovke a Mýtnej (1931 – 37), gymnázium vychodil v Lučenci (1937 – 38), vo Zvolene (1939 – 42) a v Kláštore pod Znievom (1943 – 44). Architektúru študoval na Vysokom učení technickom v Brne (1945 – 48) a na SVŠT v Bratislave (1948 – 50). V r. 1950 – 52 vykonal základnú vojenskú službu.

Po návrate z vojenskej služby nastúpil ako architekt do Stavoprojektu Bratislava, v rámci ktorého sa neskôr stal vedúcim ateliéru zdravotníckych stavieb (1952 – 66). V období rokov 1966 – 90 pôsobil ako hlavný architekt v Zdravoprojekte Bratislava. V r. 1969 absolvoval študijný pobyt na univerzite v Pittsburchu (USA). Od r. 1990 bol až do smrti architektom v slobodnom povolaní v Bratislave.

Vo svojej architektonickej tvorbe sa venoval bytovej, občianskej a školskej výstavbe, najvýznamnejšiu súčasť jeho diela však predstavujú zdravotnícke zariadenia. Výber z realizovaných diel: Okresná nemocnica Prievidza (spoluautor, 1956), Nemocnica s poliklinikou akademika Ladislava Dérera v Bratislave (spoluautor, 1967),

Pokračovanie na s. 6

sanatórium Helios na Štrbskom Plese (1977), nemocnica s poliklinikou Nové Zámky (1982), Fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava – Ružinov (1988), psychiatrická liečebňa Pezinok (1991), pavilón chirurgických disciplín Lučenec (1996) a i. Projektovateľ sobášne siene v týchto obciach: Semerovo (1975), Uhorské (1976), Kokava nad Rimavicou (1977), Poltár (1978), Šíd (1978).

Architekt Pastor sa zúčastnil na mnohých domácich a zahraničných výstavách – Južná Amerika, Káhira, Moskva, Sofia. Bol členom komisie pre monumentálnu a dekoratívnu tvorbu. Odborne spolupracoval na vydaní publikácie „Kronika medicíny“ (1994). Bol autorom odborných článkov v časopisoch: Projekt, Slovenské kúpele, Technické noviny.

Údaje pre tento článok som čerpal z nasledovných publikácií: Biografický lexikón Slovenska 7. zv. O – Q, Martin, Slovenská národná knižnica 2020, s. 254 – 255, ako aj Dula, M. – Moravčíková, H.: Kto je kto v architektúre na Slovensku. Bratislava: Spolok architektov Slovenska 1995, s. 126.

Ing. arch. Richard Pastor zomrel 11. 9. 1996 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne bratislavského krematória.

Marek Szabó

Učiteľ základnej školy, stredoškolský učiteľ, osvetový pracovník, filmový herec **Mgr. Marek Szabó** sa narodil 18. 8. 1946 v Lučenci. Základné vzdelanie získal v rodnom meste (1952 – 61), stredoškolské na Gymnáziu B. S. Timravy (1961 – 64) v Lučenci, maturoval v triede Melánie Mikuškovej, a vysokoškolské na Pedagogickej fa-

kulte v Banskej Bystrici (1964 – 68), učiteľstvo predmetov matematika a fyzika.

Počas svojho aktívneho života pôsobil ako učiteľ základnej školy, resp. stredoškolský učiteľ na týchto školách: 1968 – 71 ZDŠ Hronec-Valaská, 1971 – 72 SOU strojárske Martin, 1972 – 80 gymnázium Poltár, 1980 – 81 SOU stavebné Lučenec, 1981 – 85 SOU poľnohospodárske Poltár, 1985 – 88 ZŠ Málinec, 1989 – 90 ZŠ Poltár, Ul. Slobody, 1999 – 2006 ZŠ Poltár, Ul. Slobody. V r. 1990 – 99 bol riaditeľom ZŠ + ZUŠ + gymnázia na Školskej ul. v Poltári. Od r. 2006 žil na dôchodku v Zelenom.

Ako učiteľ sa venoval kultúrno-spoločenským aktivitám s mládežou aj s dospelými. Obľuboval šport a divadlo. 34 rokov bol aktívnym členom ZPOZ-u. Bol aktívnym cvičiteľom 5 spartakiád, režíroval ich obvodové kolá v Poltári, trénoval dorastencov v hádzanej. Dlhé roky bol hlásateľom športového klubu Sklotatran Poltár.

V Lučenci hrával v DOS Timrava pod režijným vedením Pavla Karasa. Divadelné predstavenia nacvičoval aj v Poltári, Hronci a Cinobani. Vďaka konkurzom sa stal aj filmovým hercom: Šiesta veta (rola – sluha u Slančíkov, režisér Štefan Uher, 1986), O živej vode (dvoran, režisér Ivan Balad'a, 1987), Správca skanzenu (Bistar, režisér Štefan Uher, 1988), Memorandum slovenského národa (gróf Révay, režisér Ivan Giač, 2015).

V r. 1990 sa stal riaditeľom školy v Poltári na Školskej ul., kde sa mu podarilo po dvadsiatich rokoch obnoviť činnosť gymnázia v Poltári. Zachránil ZUŠ, ktorú chceli zrušiť, pomáhala mu pri tom pani inšpektorka Eva Róžová. V tejto budove školy vybavil kompletnú plynofikáciu budovy, zriadil školskú jedáleň, kompletne dal prebudovať elektroinštaláciu a vybudoval športový areál školy.

Mgr. Marek Szabó zomrel 23. 7. 2020 v Poltári, kde je aj pochovaný na mestskom cintoríne.

Koloman Ulrich

Stavebný a zvaračský inžinier, vedeckovýskumný pracovník, vysokoškolský učiteľ **prof. Ing. Koloman Ulrich, PhD.** sa narodil 14. 9. 1946 v Lučenci. V rodnom meste získal základné vzdelanie a stredoškolské na SPŠ stavebnej (1960 – 64), maturoval v triede Ing. Tibora Dobrockého. Na Stavebnej fakulte SVŠT v Bratislave (1964 –

– 69) študoval špecializáciu oceľové konštrukcie a mosty, na Jadrovej fakulte ČVUT v Prahe (1972 – 73) štatistickú teóriu spoľahlivosti, absolvoval postgraduálne štúdium zvarovania na Strojníckej fakulte SVŠT v Bratislave (1973 – 74), navštevoval City University v Bratislave (1994 – 95) a r. 1996 Stevens University v Hobokene (USA).

Pôsobil v rôznych funkciách – od samostatného vedeckého pracovníka až po námestníka riaditeľa pre rozvoj vo Výskumnom ústave zvaračskom v Bratislave (1970 – 95). Bol riaditeľom sekcie vedy a techniky na Úrade pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR v Bratislave (1995 – 98) a riaditeľom Výskumného ústavu zvaračského v Bratislave (1998 – 2003). V r. 2000 – 20 vyučoval ako hosťujúci profesor na Materiálovo-technologickej fakulte STU v Trnave.

Vo svojej vedecko-pedagogickej činnosti sa zaoberal strojárskou technológiou – zvarovaním, únavou zvarových spojov, životnosťou oceľových konštrukcií, krehkým lomom a skúšaním zvarových spojov. Bol autorom viacerých pôvodných vedeckých článkov, publikovaných v domácich a zahraničných odborných časopisoch. V spoluautorstve s Romanom Kolenákom a Martinom Provazníkom mu vyšla kniha *Zvaracie procesy a zariadenia* (BA, 2012).

Prof. Ing. Koloman Ulrich, PhD. zomrel 6. 3. 2020 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne Bratislava – Petržalka.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

• osobností

- **LACIAK, Emil Bohuslav – 130. výročie úmrtia** (12. 9. 1891 Wesley, USA), evanjelický kňaz, hudobný skladateľ a učiteľ. Študoval v Revúcej, Banskej Štiavnici a Viedni. Pôsobil ako profesor na gymnáziu v Revúcej (1873 – 74), po jeho zatvorení bol kaplánom v Laliti v Báčke a kaplánom a farárom v Hornej Mičinej. R. 1884 sa dostal do konfliktu s predstavenými, lebo nechcel viesť korešpondenciu po maďarsky. Generálne konzistórium evanjelickej cirkvi ho zbavilo úradu a zakázalo mu činnosť v celom Uhorsku. Ako vyhnanec získal miesto katechéta a správcu Lutherovho ústavu v Hradci Králové. R. 1888 odišiel do Wesley (USA, štát Texas), kde bol učiteľom a kazateľom českobratskej cirkvi. Bol upravovateľom slovenských ľudových piesní. Zhudobnil vlasteneckú pieseň Štefana Fajнора, do Slovenských spevov prispel 9 piesňami. Známa je jeho Ladonka (1875), štvorylka z národných spevov slovenských. Narodil sa 1. 7. 1852 v Ozdíne.
- **OKRUCKÝ, Ján – 100. výročie narodenia** (14. 9. 1921 Lučenec) a **50. výročie úmrtia** (24. 12. 1971 Bratislava), výtvarný teoretik a kritik, venoval sa najmä ľudovému výtvarnému umeniu, amatérskej výtvarnej tvorbe. Ako výskumný pracovník ÚĽUV-u si vytváral komplexný názor o ľudovej umeleckej výrobe. Zaoberal sa najmä výrobou v odvetví dreva a kovu.
- **PATZEK, Móric, MUDr. – 210. výročie narodenia** (16. 9. 1811 Kokava nad Rimavicou), župný a stoličný lekár, rytier husárskeho rádu Františka Jozefa. Zomrel 25. 7. 1885 v Rimavskej Sobote, kde je aj pochovaný.
- **PAVLAČKA, Eduard, Ing. – 90. výročie narodenia** (20. 9. 1931 Fiľakovo) a **50. výročie úmrtia** (11. 11. 1971 Bratislava), amatérsky fotograf. Strednú školu absolvoval v Lučenci. R. 1963 sa stal zakladajúcim členom bratislavského Fotoklubu PKO. Pracoval v poradnom zbore pre fotografiu pri Osvetovom ústave v Bratislave. Vystavoval doma a v zahraničí, držiteľ viacerých ocenení – I. cena na celoštátnych výstavách v Liberci (1961), Gottwaldove (1966), strieborná medaila v Budapešti (1968), bronzová v Rio de Janeiro (1968) a i.
- **HALUŠKA, Matej – 260. výročie narodenia** (21. 9. 1761 Mokrý Lúka), evanjelický farár, publicista a učiteľ. Pôsobil ako farár v Pondelku, od r. 1785 v Ožďanoch a od 1791 v Kokave nad Rimavicou. Člen Učenej spoločnosti malohontskej, podporovateľ a zakladateľ tzv. Šulekovej knižnice, ktorej venoval knihy. Publikoval v ročenke Solennia. Zomrel 23. 12. 1831 v Kokave nad Rimavicou.
- **HODŽA, Michal Miloslav – 210. výročie narodenia** (22. 9. 1811 Rakša, Rakúske cisárstvo), básnik, politik, publicista, kodifikátor spisovnej slovenčiny. Pôsobil ako domáci učiteľ v rodine zemepána Jána Töröka de Szen-drő v Podrečanoch (1835 –36), kde má pamätnú tabuľu. V lete 1843 sa stretol s Ľ. Štúrom a J. M.

Hurbanom v Hlbokom, kde spolurozhodovali o podobe spisovnej slovenčiny. Bol prvým predsedom spolku Tatrín a zakladajúcim členom a výborníkom Matice slovenskej (1863 – 67). Od 1867 žil v exile v Tešíne (Rakúsko-Uhorsko), kde aj zomrel 26. 3. 1870, jeho telesné pozostatky boli prevezené do Liptovského Mikuláša (1922).

- **MOLNÁR, Mikuláš – 110. výročie narodenia** (22. 9. 1911 Biskupice pri Fiľakove), amatérsky výrobca huslí. Jeho husle, na podnet etnomuzikológa Ivana Mačáka, sa stali exponátom hudobného oddelenia Historického ústavu Slovenského národného múzea v Bratislave. Zomrel 21. 7. 1996 vo Fiľakove.
- **GRUSKA, Viliam, doc. Ing. – 85. výročie narodenia** (24. 9. 1936 Ružomberok), tanečník, etnograf, scénograf, dramaturg, scenárista, režisér a vysokoškolský pedagóg. Bol priaznivcom NOS v Lučenci a spolupracovníkom pri viacerých podujatiach. Zomrel 23. 9. 2019 v Bratislave.

• udalostí

- **70. výročie** (2. 9. 1951) slávnostného odhalenia Pomníka osloboditeľov na Námestí SNP v Málinci, autom je akademický sochár Ján Hučko. Na kamennom podstavci je umiestnená tabuľa s menami občanov padlých v 2. svetovej vojne.

- **30. výročie** (8. 9. 1991) položenia základného kameňa evanjelického kostola v Tomášovciach.
- **20. výročie** (30. 9. 2001) kaplnky Panny Márie v Tuhári.

Stalo sa v regióne

Hviezdoslavov Kubín

Regionálne kolo 67. ročníka sa uskutočnilo **24. júna 2021** v priestoroch Novohradského osvetového strediska a Novohradskej knižnice v Lučenci. V štyroch kategóriách súťažilo 43 recitátorov. Výkony prednášajúcich pozorne počúvala odborná porota, ktorej úlohou bolo zhodnotiť jednotlivé vystúpenia a určiť víťaza, ktorý bude náš región reprezentovať na krajskej súťaži v Banskej Bystrici. Recitátorov I. (žiaci 1. – 4. ročníka ZŠ) a II. kategórie (žiaci 5. a 6. ročníka ZŠ) hodnotila porota v zložení **Mgr. Marián Lacko** – predseda a členovia **Mgr. Arpád Szabó** a **Jarmila Siváková**. **PhDr. Ľubomír Šárik**, **Mgr. Dušan Krnáč** a **MUDr. Lenka Ladošová** tvorili porotu pre III. (žiaci 7. – 9. ročníka ZŠ) a IV. kategóriu (študenti stredných škôl).

Porota vo svojom hodnotení konštatovala, že aj napriek „pandemickému roku“ boli vo všetkých kategóriách veľmi dobré a kvalitné prednesy. V I. a II. kategórii zaujali hlavne víťazi a v III. a IV. kategórii recitátori výberom a spôsobom prednesu. Z hodnotenia PhDr. Šárika vyberáme: „V prednese poézie ocenení interpreti verše recitovali ako súbor myšlienok a nie rýmov. Ocenení prejavili vedomú prácu s textom, s interpretáciou aj výrazom slova v próze a miesta rozprávača v nej.“

Výsledky:

I. kategória – poézia: 1. miesto: **Patrik Bartko** (Cirkevná ZŠ J. Bosca, Lučenec), dve druhé miesta: **Sebastian Bize** (Cirkevná ZŠ J. Bosca, Lučenec) a **Michaela Horanská** (ZUŠ Poltár), 3. miesto: **Stanislav Žolka** (ZŠ Farská lúka, Fiľakovo); próza: 1. miesto: **Nela Ridzoňová** (ZŠ Slobody 2, Poltár), 2. miesto: **Filip Brand** (Cirkevná ZŠ J. Bosca, Lučenec) a **Natália Polomská** (ZŠ Vajanského, Lučenec), 3. miesto: **Ema Bahledová** (ZŠ Vajanského, Lučenec) a **Ervin Dárius Kasza** (ZŠ Školská, Fiľakovo).

II. kategória – poézia: 1. **Filip Korim** (Cirkevná ZŠ J. Bosca, Lučenec), 2. **Alžbeta Adamíková** (ZUŠ Poltár), 3. **Roman Kristín** (ZŠ Haličská 7, Lučenec); próza: 1. **Tomáš Fehérpataky** (ZŠ Slobody 2, Poltár), 2. **Lucia Svoradová** (Gymnázium BST, Lučenec), 3. **Natália Tokárová** (Cirkevná ZŠ J. Bosca, Lučenec).

III. kategória – poézia: 1. **Sára Janigová** (ZŠ L. Novomeského, Lučenec), 2. **Ľubica Dovaľová** (ZŠ M. R. Štefánika, Haličská 8, Lučenec), 3. **Laura Lauková** (ZŠ Lovinobaňa); próza: 1. **Liana Oláhová** (ZŠ Školská, Fiľakovo), 2. **Alžbeta Murínová** (ZŠ Farská lúka, Fiľakovo), 3. **Marko Kováč** (ZŠ M.R. Štefánika, Haličská 8, Lučenec).

IV. kategória – poézia: 1. **Soňa Fehérpatakyová** (Obchodná akadémia Lučenec), 2. **Kristína Skýpalová** (Stredná zdravotnícka škola Lučenec), 3. **Janka Sihelská** (Stredná zdravotnícka škola Lučenec); próza: 1. **Marko Fehérpataky** (Gymnázium BST

Lučenec) a **Zuzana Kaločaiová** (Stredná zdravotnícka škola Lučenec), 2. **Viktória Jonášová** (Stredná zdravotnícka škola Lučenec), 3. **Maroš Vajda** (Gymnázium BST Lučenec).

Z hodnotenia predsedu poroty Mgr. Mariana Lacka ešte vyberáme: „Taktiež sa treba poďakovať učiteľkám a učiteľom, či iným, ktorí recitátorov pripravovali, či už on line, alebo neskôr naživo, za kvalitnú prácu, za kvalitné výbery textov a nakoniec za kvalitnú prípravu týchto textov so svojimi prednášajúcimi žiakmi.“

Postupujúcim recitátorom prajeme v ďalšom kole veľa úspechov a ostatným, aby ich záujem o literatúru neopustil, aby aj naďalej čítali, recitovali a objavovali krásy umeleckého slova.

Organizátorom bolo Novohradské osvetové stredisko Lučenec a okrem diplomov odovzdalo všetkým súťažiacim aj knihy, časť z nich sme získali od OZ Priatelia histórie Novohradu a predsedovi Mišovi Šestákovi aj touto cestou chceme poďakovať.

Mgr. Milada Bolyšová

Cesty divadla

V „Roku slovenského divadla – 100 rokov profesionálneho divadla na Slovensku, 190. výročie vzniku ochotníckeho divadla na Slovensku“ sme chceli viac upriamiť pozornosť na divadelné dianie v našom regióne. Naším zámerom bolo pripomenúť si tvorbu divadelných ochotníckych súborov, ktoré v našom regióne pôsobili a mali dlhoročnú tradíciu, pripomenúť si osobnosti, ktoré sa o rozvoj divadla zaslúžili a priblížili sme životné osudy ľudí, ktorí pochádzajú z nášho regiónu a stali sa významnými osobnosťami slovenského divadla.

Realizovali sme sedem podujatí, súčasťou ktorých boli stretnutia, rozhovory, tvorivé dielne, diskusie divadelníkov o divadle amatérskom aj profesionálnom a tiež divadelné predstavenia.

Z dôvodu pandémie koronavírusu sme podujatia robili v menšom rozsahu ako sme pôvodne predpokladali, ale divadelníci sa do jednotlivých programov aktívne zapojili a boli radi, že po takmer dvojročnej prestávke sa môžu stretnúť. Bolo veľmi zaujímavé a podnetné stretnúť sa s ľuďmi, pre ktorých sa divadlo stalo životným údelom, ale prvé kroky na ceste k divadlu urobili v rodnom Novohrade. Mali sme možnosť oboznámiť sa s ich prácou, názormi, myšlienkami, a to prostredníctvom záznamov, dokumentov alebo priamo na ich vystúpení.

Jednotlivé podujatia sa uskutočnili:

Pokračovanie na s. 9

10. 6. 2021 – hosťom programu bol scénograf, dramatik, pesničkár **Peter Janků** a spolu s ním na začiatky jeho pôsobenia v divadle spomínali aj divadelníci **Miroslav Sekula**, **Arpad Szabó**. Dopoludnia sa Peter Janků stretol so záujemcami a tvorcami divadla poézie v rámci tvorivej dielne zameranej tejto téme.

11. 6. 2021 – **DS Timrava** – 75. výročie vzniku. Pripravili sme program venovaný DS Timrava, ktorý je najstarším súborom v regióne, jeho súčasťou bolo rozprávanie členov súboru – od najstarších až po súčasných, tiež rozprávanie hostí, spomienky, diskusia a ukážky predstavení.

17. 6. 2021 – privítali sme dvoch hostí, ktorí sa v divadle zoznámili, už ako stredoškóľáci sa venovali aj písaniu a dodnes ostali veľmi dobrými priateľmi, aj keď už každý z nich sa venuje v rámci umenia niečomu inému. Predstavil sa nám **Jaroslav Szabó** – standupista, známy ako VEĽMAJSTER JERRY, a **Katarína Mišíková Hitzingerová** – pedagogička, scenáristka, dramaturgička a režisérka.

24. 6. 2021 – O svojej práci v divadle, o divadle amatérskom aj profesionálnom v širších súvislostiach zaujímavo rozprával **Peter Kováč** – dramaturg, bývalý riaditeľ SND a jeho dlhoročný priateľ **Dušan Krnáč** – scénograf, režisér.

25. 6. 2021 – **Spomienky na Vlada Sadíleka** – hostia Peter Kováč, Dušan Krnáč, Arpad Szabó, Štefan Csák, Maňo Lacko, Ľubomír Šárik, Eliška Sadíleková a ďalší, ktorí s ním spolupracovali.

28. 6. 2021 – Predstavilo sa nám **Divadlo Odtiaľ – Potiaľ'** a režisér Cyril Paris si zaspomínal na Vlada Sadíleka.

30. 6. 2021 – Záverečným podujatím bolo vystúpenie **Kataríny Perencseiovej-Procházkovej**, ktorá pochádza z Filakova, kde začala spievať na ZUŠ a dnes je opernou speváčkou, členkou súboru Štátnej opery v Banskej Bystrici. Porozprávala svoj životný príbeh, zaspievala sólovo aj so speváckym zoskupením L'amour.

Mgr. Milada Bolyošová

Medzinárodné keramické sympóziu Lučenec – Kalinovo 2021

12. júla 2021 začal 33. ročník Medzinárodného keramického sympózia s piatimi účastníkmi – umelcami tvoriacimi v rôznych výtvarných odvetviach: **Andrea Čepišáková** (SK) – keramička a pedagogička keramiky z Košíc; **Karíma Al-Mukhtarová** (CZ) – multimedialna umelkyňa, ktorá vo svojej tvorbe využíva aj keramiku; **Véronika Pločicová** (SK-CZ) – mladá slovenská keramička, ktorá žije a tvorí v Prahe; **Jaroslava Šicková** (SK) – keramička patriaca medzi priekopníčky slovenského keramického umenia, zároveň aj pedagogička keramiky a arte-terapie s hlinou; **Ján Šicko** (SK) – sochár, venuje sa aj pedagogickej činnosti, pracuje aj s keramikou a grafikou.

Hlavným organizátorom najstaršieho nepretržite fungujúceho sympózia na Slovensku je **Novohradské múzeum a galéria** v Lučenci v spolupráci so Združením keramikov Slovenska (SVU) a závozom Žiaromat, a. s., Kalinovo, kde tvorivý pobyt prebiehal. Partnerom je Obec Kalinovo.

Umelci mohli experimentovať so špecifickou kalínovskou hlinou – šamotom, ktorý je už emblematickým materiálom tohto sympózia. Diela vytvorené na 33. ročníku tvorivého pobytu sú od 13. 8. do 11. 9. predstavené na výstave v priestoroch Novohradského múzea a galérie. Časť z nich obohatí zbierku umeleckej keramiky múzea. Kurátorkou výstavy je **Andrea Németh Bozó**.

*Podujatie finančne podporil VÚC
Banskobystrického
samosprávneho kraja.*

Zdroj: www.nmg.sk

Dotkni sa Novohradu: Objav keramiku

Podujatie sa konalo **24. 7. 2021** v priestoroch **Novohradského múzea a galérie** v Lučenci, ktoré bolo jeho organizátorom.

Zámerom bolo zvýšiť povedomie o historickom význame hliny ako materiálu, o pracovných postupoch pri jej spracovaní v minulosti i dnes, predstaviť hlinu ako univerzálny a všestranne využiteľný materiál, poskytnúť možnosť vyskúšať si prácu s hlinou návštevníkom podujatia.

Súčasťou podujatia bolo uvedenie publikácie **Hrnčina v Novohrade**, autorky **Mgr. Michaely Škodovej**, a predstavenie účastníkov Medzinárodného keramického sympózia.

Podujatia v rámci projektu ART DAYS 2020

Projekt Art days 2020 sme pôvodne mali realizovať na jeseň 2020, ale z dôvodu pandémie to nebolo možné. V júni tohto roku sa pandemické opatrenia zmiernili, a tak sme sa po dohode s našimi partnermi rozhodli, že pripravíme pre milovníkov divadla predstavenia v tomto letnom období a väčšina predstavení sa uskutočnila v exteriéri.

V júni sa predstavilo v lučeneckom kine Apollo **Divadlo Zente Ferenc Színház Salgótarján** s hrou **Tündérlakilányok** (Slečny z rodiny Tündérlaki). 16. a 17. júla sme privítali partnerský divadelný súbor **NA TAHU** z Červeného Kostelca. V piatok 16. júla vystúpil v areáli ZŠ v Cinobani, kde bola výborná atmosféra. Diváci sa pobavili na vtipne spracovaných moravských rozprávkach **O Frankovce a Anděla, čerta a Kaču** a divadelníci z Cinobane a Červeného Kostelca boli radi, že sa opäť stretli.

V sobotu 17. júla si naši hostia z Českej republiky pozreli Divín a jeho pamiatky a večer na nádvorí Zichyho kaštieľa opäť zabávali divákov. V tento deň sme pripravili divadelné predstavenie aj v Podrečanoch, kde sa predstavilo **Divadlo Š. Kvietika** z Veľkého Krtíša s hrou **Pindúr**.

Pokračovanie na s. 11

18. júla v Divadle B. S. Timrava bolo predstavenie **Divadla GUnaGU** z Bratislavy, ktorého súbor uviedol hru **V tomto meste zdochol pes**. 27. júla si po dlhšom čase zahrali aj členovia **DS Timrava**. „Oprášili“ hru **Už ťa nepoznám**. V rámci Novohradského folklórneho festivalu sa 30. júla predstavil v lučenskom amfiteátri súbor **Považan** s programom **Amerikáni**.

Sme radi, že sa nám podarilo tieto programy realizovať a mohli sa opäť stretnúť a potešiť divadlom.

Mgr. Milada Bolyošová

Sviatok folklóru v Novohrade neprekazila ani pandémie. Festival sa uskutočnil v dňoch **30. 7. – 1. 8. 2021**. Autorom a moderátorom prvého programu pod názvom **Jarmočno veselia** bol Jaroslav Černák, vystúpilo v ňom osem ľudových hudieb v altánku mestského parku. V piatok to boli: ĽH Miroslava Trebuľu, ĽH Melicherčíkovci ml., ĽH Gold orchestra a ĽH Karlíkovci, sobotné popoludnie spríjemnili tóny ĽH FSK z Klokoča, ĽH Podjavorská muzika, ĽH Ondreja Radiča pod vedením Petra Fizoľu a Temperament cimbal orchestra.

Piatkový program v amfiteátri začal obľúbený **FS Podpoľanec**, po ktorom sa v bloku **Z Hrona na Zemplín** predstavili Martina Ťasková-Kanošová a bratia Viktor a Martin Ťaskovci. Celovečerný program **Amerikáni** FS Považan z Považskej Bystrice ukončil prvý deň festivalu.

V sobotu amfiteáter zaplnili diváci uvítacieho programu pod názvom **V Novohradskom poli vykvitla ruža**, ktorý režíroval Andrej Babiar a moderoval Roman Malatinec. Účinkovali: FS Ipeľ a DFS Radosť z Lučenca, FS Jánošík a DFS Jánošík z Fiľakova, FaDS Dubkáčik z Buzitky, FS Rakonca z Fiľakova, ŽSk Vidovenky z Vidinej, DFS Kukučky z Poltára, FSK Haličan, FS Marína zo Zvolena, Milan Gábor z Budinej, Juraj Matiaš a Vidróczki néptáncgyüttés.

Po nich nasledoval program **Páni Bratia**, v ktorom účinkovali Róbert Puškár a Peter Niňaj a Temperament cimbal orchestra. **Tanečné a hudobné pozdravy festivalu** boli predposledným sobotňajším programom. Záver patril vynikajúcemu **FS Vranovčan** z Vranova nad Topľou, ktorý programom **Obrázky zo Zemplína a Šariša** nadchol prítomných divákov.

Nedeľa v altánku patrila gajdošom z celého Slovenska pri príležitosti 5. výročia zápisu gájd a gajdošskej kultúry do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

Súčasťou festivalu bola prezentácia výrobcov, držiteľov značky regionálny produkt Novohrad.

Hlavným organizátorom bolo Mesto Lučenec, spoluorganizátorom BBSK – Novohradské osvetové stredisko Lučenec. Festival z verejných zdrojov podporili Fond na podporu umenia, BBSK, Interreg ad'.

KOLIESKO

XXX. ročník Festivalu ľudovej kultúry – stretnutia mladých folkloristov KOLIESKO sa konal 5. – 8. 8. 2021 v Kokave nad Rimavicou.

Kokavské etnodielenie nielen pre študentov pripravilo Národné osvetové centrum a konali sa online 5. a 6. augusta na tému **Kultúrne dedičstvo verzus pivné sety. O príprave dramaturgie folklórneho podujatia.**

Keďže pandemická situácia neumožnila pripraviť také Koliesko, na aké boli návštevníci zvyknutí, aj tak ich čakal výborný program. Po slávnostnom otvorení starostom Ing. Jánom Chromekomn nasledoval blok **Ozveny nad Kokavou**, jedinečný program zo striech a balkónov námestia, ktorý autor- sky pripravil Vladimír Kyseľ.

My sme tu doma bol program venovaný 30. výročiu vzniku festivalu, konal sa na malej scéne pred kultúrnym domom a autorom bol zakladateľ Kolieska Ivan Murin. Účinkovali v ňom najmä tí, ktorí boli pri jeho začiatkoch.

V sobotu sa všetky programy uskutočnili v amfiteátri. Najskôr to bol program detských folklórnych súborov nazvaný **Stretnutia**, autorkou bola Soňa Sýkorová Moumani. Potom nasledoval blok **Kokavské podoby**, v ktorom si pripomenuli 50. výročie vzniku FS Kokavan a okružle jubileum Jaroslava Spišiaka, speváka kokavských ľudových piesní. Záver patril programu **Takatota naša nouta FS Železiar**.

Nedeľnejšie programy sa konali v kostoloch. Mariánske piesne v podaní ženskej speváckej skupiny z Telgártu v rímskokatolíckom a program vokálnej skupiny Sklo v evanjelic- kom kostole.

Súčasťou festivalu bolo viacero sprievodných progra- mov. **Remeselná ulička** sa konala len v sobotu, **Národopisná knižnica** v piatok a sobotu v mestskej knižnici. Výstava obra- zov **Kataríny Molnárovej V mojich farbách** bola inštalova- vaná v synagóge.

Novinkou festivalu boli dve podujatia v budove starej školy pri železničnej stanici, ktorú opravuje rodina Hron- covcov a organizátormi boli Film Europe a Stará škola Ko- kava, o. z.

Prvým bola výstava **Príbeh skla** pripravená zo súk- romnej zbierky historického skla kokavského rodáka Vla- dimíra Krištofa, ktorá potrvá do 30. septembra. Druhým bola panelová diskusia **Gemer-Malohont, kultúrny a turistický región budúcnosti**, ktorú viedla Silvia Hroncová a v jednom z troch blokov vystúpila Magdaléna Vášáryová, zakladateľka a predsedníčka Správnej rady Via Cultura, Inštitútu pre kul- túrnu politiku.

Hlavným organizátorom festivalu bola Obec Kokava nad Rimavicou. Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia a konal sa s finančnou podporou VÚC Banskobystrického samosprávneho kraja.

Palócky ľudovumelecký a tvorivý tábor

Po ročnej nútenej prestávke z dôvodu šírenia vírusu COVID-19 sa nám tohto roku po uvoľnení protipandemic- kých opatrení podarilo usporiadať Palócky ľudovumelecký a tvorivý tábor, v poradí už 16. ročník.

Tábor sa konal v dňoch **26. 7. – 30. 8. 2021** v Kokave- Línia, na chate Ipeľ. V súlade s opatreniami sme účastníkov prijali len v obmedzenom počte podľa kapacity rekreačného strediska, spolu ich bolo 48 z Lučenca, Fiľakova, Biskupíc a okolia. Účastníci boli rozdelení do skupín a podľa plánu striedavo navštevovali pracovné dielne, ktoré boli vytvorené obsahovo – ľudový spev, ľudový tanec, práca s hlinou, pečenie medovníkov, práca s drevom, maľovanie na tričká a výroba sviečok. Novinkou tábora bola celodenná návšteva všetkých účastníkov v múzeu Vilmosa Ladóczykyho v Novej Bašte, kde okrem rôznych remeselníckych činností mali mož- nosť pozrieť si vzácnu historickú zbierku pochádzajúcu ešte zo starých čias našich predkov. Remeselnícke dielne a ľudové umenie vyučovalo celkom deväť lektorov: ÉvaTőre, Géza Tőre, Varga Kovács Judit, Fekete Virág Fanni, Hajdók Haj- nalka, Ladóczy Vilmos, Nagyferenc Katalin, Gáspár Angéla a Molnár Nikolas. Počas tábora sa o deti starali vedúci Demecs Andrea, Bial Péter, Fekete Gábor, Hajdók Haj- nalka, zdravotnícky dozor zabezpečila sestrička Bozó Albert Edina.

Pokračovanie na s. 13

Organizátor a vedúci tábora **Karol Galcsík** zhodnotil aj tohtoročný tábor ako veľmi úspešný, aj napriek rôznym opatreniam. Tvorivé dielne boli zaujímavé a inšpiratívne. Veľmi nás potešilo, že počas tábora nás navštívil Ján Lunter, predseda Banskobystrického samosprávneho kraja.

V rámci tábora boli aj ďalšie aktivity: vystúpilo divadlo Mese Figurák (Rozprávkové figúrky) z Fiľakova, jazda na koni, kúpanie a športové hry. Rozlúčkový program sa konal už tradične predposledný deň večer pri vatre, kde si účastníci zaspievali, ale ešte predtým sa predstavili tancami a pesničkami, ktoré sa naučili počas tábora, nechýbala ani výstava remeselníckych prác. Súčasťou záverečného programu bolo už tradičné postavenie pamätného stĺpa. Počas tábora ho deti spoločne opracovali a hotový stĺp, aj z tohto ročníka, zostal v areáli strediska.

Organizátormi tábora boli Csemadok – Novohradský oblastný výbor, BBSK – Novohradské osvetové stredisko v Lučenci, Základná škola Józsefa Kármána v Lučenci a Základná škola Istvána Koháryho vo Fiľakove a Základná škola v Biskupiciach.

*Podujatie sa realizovalo s finančným príspevkom
Fondu pre menšinovú kultúru KULTMINOR
a VÚC Banskobystrického samosprávneho kraja.*
Karol Galcsík

XXX. PALÓCKE DNI a DNI MESTA FIĽAKOVO

Podrobný program štvordňových osláv (12. – 15. 8. 2021) sme uverejnili v predchádzajúcom čísle. Fiľakovo je už viac rokov top stálica v oblasti miestnej kultúry či turizmu v regióne. Jedným z dôvodov je rozhodne skutočnosť, že nezrušili kultúrne zariadenia a stále majú fungujúce **Mestské kultúrne stredisko** a **Hradné múzeum**, pod ktoré patrí Mestské vlastivedné múzeum, Novohradské turisticko-informačné centrum a Mestská knižnica.

Ponuke jednotlivých programov sa nedalo odolať. Mnohí organizátori na celom Slovensku zvolili v období pandémie radšej online aktivity. Fiľakovo sa rozhodlo inak, veď stretávanie ľudí naživo nič nenahradí. Veľmi bravúrne to zvládli, nič nepodcenili a starostlivo sa pripravili.

Vybrali podujatia, na ktoré bol vstup voľný a vyžadovala sa iba predbežná registrácia, napr. **Spoznaťte nás!**, **Radošinské naivné divadlo: Pán Strom**, **Slávnostný program** s odovzdávaním cien primátora a cien mesta, **Rodinné predpoludnie – Letné divadielkované** a **Interaktívne prechádzky mestom**, a to s cyklokárou či s dychovou hudbou.

Osobitne ponúkali podujatia s vopred zakúpenými online vstupenkami, ako **Kandračovci**, **OCHO MACHO** – koncert, **Campana Batucada** – bubnová šou, **A NEOTON FAMÍLIA Sztárjai** – koncert, **Franz Lehár: Cigány szerelem (Cigánska láska)** – operetné predstavenie.

Návštevníci si mohli vybrať, všetky aktivity boli v grafickej podobe na 10 dvojazyčných plagátoch, čiže okrem spoločného plagátu vydali aj plagáty jednotlivých blokov.

Oslavy 775. výročia prvej písomnej zmienky o meste si Fiľakovo takto dôstojne pripomenulo.

70.
výročie
úmrtia
Boženy
Slančíkovej
-Timravy
(27. 11. 1951)

2021

Krajom Timravy

Maľujeme TIMRAVU

Starosta obce Polichno **Pavel Kyseľ** a riaditeľka Domu Matice slovenskej v Lučenci **PaedDr. Jana Vitéková** vyhlásili 10. ročník výtvarnej súťaže **MAĽUJEME TIMRAVU** s podtitulom **Matka Zem**. Poslaním súťaže je formou výtvarných prác upriamiť pozornosť žiakov základných škôl na život a dielo B. S. Timravy a jej rodnú obec Polichno.

Súťaže sa môžu zúčastniť žiaci ZŠ, kde sa vyučuje slovenský jazyk, nižších ročníkov osemročných gymnázií a ZUŠ. Súťaž je medzinárodná. Víťané sú všetky výtvarné techniky (grafika, kresba, maľba, kombinované techniky). Kategórie: I. (6 – 10 rokov), II. (11 – 15 rokov) a III. (ZUŠ).

Súťažné práce formátu najviac A2 zašle alebo osobne doručí príslušná škola do **30. 9. 2021** na adresu: Dom Matice slovenskej, Rázusova 33, 984 01 Lučenec, obálku je potrebné označiť heslom „MAĽUJEME TIMRAVU“. Kontakt a bližšie info: 047 4320480, 047 4379533, 0918 904 930, 0905 270 436, email: polichno@polichno.sk

Každá práca, okrem signatúry na prednej strane, musí byť na rube označená týmito údajmi: meno a priezvisko autora, vek, meno vyučujúceho, ak prácu zasiela škola, adresa školy, súťažná kategória, téma „Matka Zem“. Práce, ktoré tematicky alebo technickým spracovaním nespĺňajú kritériá súťaže, budú vyradené.

Súťažné práce vyhodnotí odborná porota stanovená organizátorom. Príslušná škola víťaza v jednotlivých kategóriách získava finančnú pomoc od obce Polichno vo výške **70,- eur** na nákup učebných pomôcok. Práce zostávajú majetkom Obce Polichno a organizátori ich využijú podľa vlastného uváženia. Ocenené práce sa nevracajú. Organizátori si vyhradujú právo reprodukovat' práce v tlači v záujme propagácie.

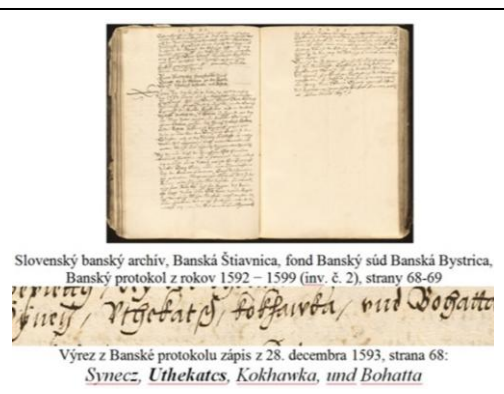
Vernisáž výstavy a odovzdávanie cien oceneným autorom sa uskutoční **2. októbra 2021** ako súčasť tradičného literárno-turistického podujatia TIMRAVIN CHODNÍČEK. Výstava bude sprístupnená v Dome Matice slovenskej v Lučenci v mesiacoch október – december 2021.

Napísali nám: SKUTOČNÝ PÔVOD NÁZVU UTEKÁČ

V tohtoročnom júnovom čísle časopisu REKUS vyšiel článok pod názvom *O pôvode názvu obce Utekáč* (s. 14). Bezmenný autor v ňom vychádza z povesti, dejové jadro ktorej uverejnil vo svojom historickom románe *Skaza hradu* z roku 1979 Ján Poničan.

Ludové povesti rovnako ako aj nimi inšpirované historické romány sú umelé literárne výtvory, ktoré sa len čiastočne, či dokonca vôbec neopierajú o historické skutočnosti. Napriek tomu sú integrálnou súčasťou beletrie, ba tvoria jej významnú súčasť. Obohacujú ľudskú predstavivosť a hoci sú to v podstate rozprávky, napomáhajú vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k vlasti a jej minulosti. No zároveň so šírením takejto krásnej spisby je potrebné prinášať záujemcom tiež historické vedomosti a fakty, osvetľovať skutočné jvy, deje a príhody.

Podobne je to so spomínanou povestou o pôvode názvu Utekáč. Jej pôvodca si spojil toto pomenovanie so známym útekem uhorského kráľa Bela IV. (1235 – 1270) z bojiska pri dedine Muhi (na území Maďarska) v blízkosti rieky Slanej, po prehratej bitke s Mongolmi, nesprávne považovaných za Tatárov, 11. apríla 1241. K tejto fantázii prispelo zrejme aj to, že ústupová cesta kráľa viedla údajne cez Gemer, pravdepodobne na Horehronie, odtiaľ do Turca a z Turca dolu povodím rieky Nitra do mesta Nitra, potom k Morave a napokon do Viedne. S touto laickou predstavou sú však v ostrom protiklade viaceré skutočnosti. Keby bol Belo IV. skutočne utekal Rimavskou dolinou, veľmi nepravdepodobne by sa bol pri Rimavskej Bani odchýlil od jej hlavného toku do povodia Rimavice, ktorej pramenná oblasť musela byť v tej dobe úplne nepriechodná. Okrem toho je potrebné si uvedomiť aj to, že Rimavská dolina, od Rimavskej Soboty nahor nebola v 13. storočí súčasťou Gemera, ale patrila do tzv. Rimavského dvorského španstva kaločského arcibiskupa.

Slovenský banský archív, Banská Štiavnica, fond Banský súd Banská Bystrica, Banský protokol z rokov 1592 – 1599 (inv. č. 2), strany 68-69
Výrez z Banského protokolu zápis z 28. decembra 1593, strana 68:
Synecz, Uthekats, Kokhawka, und Bohatta

Územie severne od dediny Kokava, ktoré dostalo neskôr pomenovanie Utekáč, bolo v 13. storočí bez akýchkoľvek pochybností ľudoprázdné, husto zalesnené a až na drobné výnimky neprístupné. A bolo to tak ešte aj počas nasledujúcich piatich storočí.

Prvý známy písomný doklad na miestny názov Utekáč je známy až z roku 1593. Zachoval sa v banskom protokole banskobystrického banského súdu, a to v tvare *Uthekats*. Neoznačoval osadu, ale len miestnu časť kokavského chotára, v ktorej sa robil prieskum pre prípadné banské podnikanie. V tom čase totiž na istý čas pominulo turecké, správnejšie osmanské nebezpečenstvo a obnovovala sa dovtedy utlmená banská ťažba. Prvý výskyt názvu Utekáč v tomto období nie je náhodný.

V roku 1554 obsadili Osmani Filakovo a o rok neskôr vodný hrad Sobótka pri Rimavskej Sobotě. Z týchto pevností útočili severným smerom aj v údolí Rimavy a jej prítokov. Zvlášť ťažké obdobie prežívali obyvatelia tunajších malohontských dedín v 70. a 80. rokoch 16. storočia. Keďže stavať sa rabujúcim a vraždiacim oddielom nepriateľa na odpor nemalo zmysel, jedinou záchranou bol útek.

Podobne tomu bolo aj v Kokave. Keď stráž na kopci, ktorý sa dodnes volá Varta, zbadala oddiel Osmanov blížiacich sa od Rimavskej Bane, varovali ostatných dedinčanov a tí potom utekali proti prúdu Rimavice do vzdialenejších zalesnených priestorov nad dedinou. Tam prechádzali, až nebezpečenstvo pominulo. Takáto situácia sa opakovala viackrát. A tak, celkom prirodzene, začali Kokavčania priestor, kam utekali a ktorý sa stával ich dočasným útočiskom, označovať ako Utekáč.

Cez miestnu časť Utekáč sa potom na prelome 18. a 19. storočia už pravidelne chodilo do osád Lom, Kysuca, Drábsko, do sklárskej huty Dolina atď. V súvislosti s rozširovaním sklárskeho podnikania vznikla v roku 1824 sklárňa a pri nej osada sklárov už aj v samotnom Utekáči. Jej zakladatelia Forgáčovci jej dali maďarský názov *Újantalvölgy* (1824), respektíve ponemecky *Neuantalstahl* (1849 – 1867).

V reči miestnych obyvateľov to však bol vždy Utekáč. Toto pomenovanie si udržal počas celej svojej príslušnosti ako osada Kokavy nad Rimavicou a od 1. januára 1993 sa stalo aj menom samostatnej obce Utekáč.

prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

JAZYKOVÉ OKIENKO

Júliusa Lomenčíka

Vhodnosť/nevhodnosť výberu jazykových prostriedkov
v komunikácii

Jazyk veľa vypovedá o každom človekovi – o jeho duchovnom svete, hodnotách a vedomostiach (= nielen o jazyku), o jeho schopnostiach náležite vyjadriť myšlienku, vôľu alebo cit a dorozumieť sa s inými členmi jazykového spoločenstva.

V „slobodnom“ vyjadrovaní myšlienok, názorov sa žiada výberom jazykových prostriedkov presadzovať kultúru ducha → zväziť funkčnú primeranosť jazykových prostriedkov a hlavne spoločenskú vhodnosť vyjadrovania.

V určitom verejnom prostredí preto nemožno tolerovať bezbrehú subjektívizáciu. Napríklad v živom televíznom vysielaní tolerovať vyjadrenie diskutujúceho k druhému diskutujúcemu partnerovi, že patrí „do basy“:

Z hľadiska **jazykovej normy** je slovo *basa* v kodifikačnom Krátkom slovníku slovenského jazyka označené ako hovorové slovo, čiže jeho uplatnenie v ústnom i písomnom podaní je funkčne obmedzené, preto sa v tomto prípade žiada jeho diferencovanie. V **právnej rovine** výpoveď, že partner v komunikácii patrí „do basy“, zisťujeme nezmyselnosť/nelogickosť, keďže sa popiera ústavou zaručená „presumpcia nevinny“.

V **priestore etických noriem** sa vytvára napätie medzi pravdivosťou a nepravdivosťou.

Z pohľadu **štýlovej normy**, pre ktorú je tiež príznačná spoločenská záväznosť a funkčná ustálenosť (na rozdiel od jazykovej normy je relatívne voľnejšia) sa autor nerozhoduje iba v priestore správne – nesprávne, ale v širokom priestore *vhodné – nevhodné*.

S ohľadom na charakter konkrétnej komunikačnej situácie môže byť ten istý prostriedok raz vhodný, inokedy nevhodný. **A práve toto rozpätie (rozhodovanie) je pre mnohých používateľov jazyka kameňom úrazu → nie vždy sa vedie správne rozhodnúť, a tak slohovú normu porušujú.**

Autor uvedenej výpovede použil slovo *basa* funkčne necitlivo, lebo napriek verejnému priestoru vybral namiesto slova bezpríznačového výraz emocionálno-expresívny. Porušená bola aj **komunikačná norma**, ktorá ráta s uplatňovaním gramatickej a štýlovej normy: tieto normy, najmä komunikačná, by mali byť ukotvené v našej **komunikačnej kompetencii**. Autor prejavu preto nemôže ignorovať *prostredie* – súkromné a verejné: tento rozdiel vplýva, resp. by mal vplývať na výber jazykových prostriedkov.

Aj keď každý Slovak je právoplatným vlastníkom jazyka, neznamena to, že má právo nakladať s ním svojvoľne ako so svojím majetkom. Jazyk je kolektívnym majetkom celého národa a iba v rámci tohto – takpovediac – spoločného vlastníctva si ho môže individuálne osvojovať aj každý člen príslušného národného spoločenstva.

Július Lomenčík

TÝŽDEŇ S TIMRAVOU 13. - 17. september 2021

FESTIVAL
DIVADLO
KONCERTY
WORKSHOPY
DISKUSIE
TRHY

ÁBELOVÁ - POLIČNO - LUBOČ - HÁLT - VIDNÁ - LUČENEC

Pondelok

19:00 **Slávnostné otvorenie festivalu** - Emilia Vášárova
Miesto: Obecný úrad Ábelová

19:30 **Tradičné šepenie** - úskalka tradícií, folklórny súbor Ipef
Miesto: Obecný úrad Ábelová

20:30 **Šiesta veta** - premietanie filmu
Miesto: Obecný úrad Ábelová

Utorok

11:00 **Kocár v žižňoch** - divadelné predstavenie pre deti, Nové divadlo v Nitre
Miesto: Podzámočné námestie, Hált

15:00 **Timravín dvor** - úskalka tradícií z Timravínskych časí
Miesto: Námestie Ábelová

19:00 **Alexander Udvardy** - organový koncert v kostole
Miesto: Evanjelický kostol, Ábelová

20:00 **Martin Gulišberg** - koncert v kostole
Miesto: Evanjelický kostol, Ábelová

only art **Kreatívne workshopy** - workshopy so známymi lekármi
Miesto: Obecný úrad Ábelová

only art **Remeselný trh** - výrobky a produkty z regiónu Novohrad
Miesto: Námestie Ábelová

Streda

12:00 **Slávnostné služby Božie** - zbierový farár M. Gubo, námestný farár D. Chovanec, diakon I. Holák
Miesto: Evanjelický kostol, Ábelová

15:00 **Magda Vášárová číta listy E. M. Šottésovej** - čítanie a diskusia
Miesto: Evanjelická fara, Luboň

16:00 **Šaška Baška** - divadelné predstavenie pre deti, Zuzana Garajová
Miesto: Námestie Ábelová

19:00 **Družina** - koncert neofunklónnej skupiny
Miesto: Námestie Ábelová

20:00 **„BURSA“ na Ábelovej** - hudobno-tanečná záležitosť, folklórny súbor Dubáček
Miesto: Námestie Ábelová

only art **Remeselný trh a tvorivé dielne** - výrobky a produkty z regiónu Novohrad
Miesto: Námestie Ábelová

Štvrtok

9:00 **Šaško Fjodor - show na hran(í)e** - divadelné predstavenie pre deti, Filip Hajdúk
Miesto: Obecný úrad, Vidná

11:00 **Šaško Fjodor - show na hran(í)e** - divadelné predstavenie pre deti, Filip Hajdúk
Miesto: Podzámočné námestie, Hált

only art **Svet v svete stratený** - jedinečná možnosť nahliadnuť aj do histórie vysťahovaných turistických atrakcií regiónu
Miesto: Obec Novohradského podzámčie

18:00 **Krajina ako na dlani** - divadelná fešta na tému Timrava
Režisér: Viera Dubáčeková
Scenár: Viki Janoušková
Hrajú: Janka Hanušová, Marta Mošková, Kristína Chmelíková, Matyáš Struhár, Eva Moravská, Marcela Černogajová
Miesto: Timravina studnička, Polično, Ábelová

Piatok

9:00 **Volebalový turnaj o Timravín kráľ**
Miesto: Aréna DA, Lučenec

17:00 **P.S. Timrava v nás** - záverečný happening s prezentáciou výstupov z workshopov
Miesto: Pri soche, Park B. S. Timravý

18:00 **Záver festivalu**
Miesto: budova historickej radnice, Lučenec

Spríevodný program

Svadobné veselie na Ábelovej - výstava fotografií Soni Šuláovej, zo zbierky Gréty Protivovej
Miesto: Obecný úrad Ábelová

Prezentácia mikrorégiónu Novohradského podzámčie - obec s ich zaujímavosťami
Miesto: Obecný úrad Ábelová

Partneri festivalu:

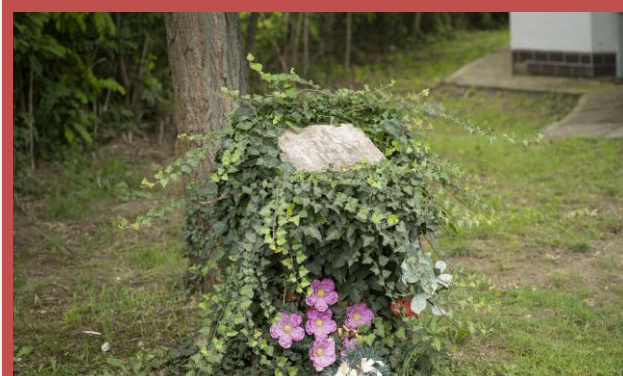
13. - 17. september
Svadobné veselie na Ábelovej - výstava fotografií Soni Šuláovej, zo zbierky Gréty Protivovej

BITKA PRI LUČENCI

V septembri 2021 si pripomíname **570. výročie** (7. 9. 1451) známej bitky, v ktorej vojská Jána Jiskru z Brandýsa porazili armádu Jána Huňadyho. Jiskra sa touto bitkou preslávil, o čom svedčia viaceré zápisy z kroník, dokonca v Jasovskej jaskyni sa nachádza zápis vyrytý v skale z roku 1452 o Jiskrovom víťazstve.

Udalosti opísal nielen český spisovateľ Alois Jirásek v diele *Bratstvo* v časti *Bitva u Lučence*, ale vo viacerých publikáciách sa tejto téme venoval PhDr. Jozef Drenko (*Bitka pri Lučenci roku 1451*, 1991; *Bitka pri Lučenci a Alois Jirásek*, 1996) a RNDr. Jozef Klinda (*Ján Jiskra z Brandýsa a Bitka pri Lučenci*, 2018).

Takáto významná udalosť by sa rozhodne mohla stať hlavným kultúrnym a turisticko-historickým lákadlom regiónu, vrátane ďalších produktov, od rekonštrukcie bitky až po..., ako je to vo svete bežné. Možno raz ...

KAM ZA KULTÚROU

BBSK – Novohradské osvetové stredisko

Umelecké slovo, divadlo

24. – 25. 9. Regionálna prehliadka divadla dospelých, školenie divadelníkov, Divadlo BST Lučenec.

Folklór, hudba, tanec

11. 9. Poipeľský umelecký festival, Radzovce, organizátori: NOV Csemadok Lučenec, ZO Csemadok Radzovce, Obec Radzovce, BBSK-Novohradské osvetové stredisko Lučenec.

Foto, film, výtvarná tvorba

10. – 11. 9. Školenie neprofesionálnych fotografů,

lektor: Jozef Ondzik, malá sála NOS.

2. – 30. 9. Erik Kružliak – FOTOGRAFIE,

výstava,

NOS Lučenec – chodba č. 1,

pracovné dni od 8.00 do 15.00 hod.

Edukatívne činnosti

18. 9. Výchovno-vzdelávacie podujatie

Divínsky Boyard, zámerom je

zaujímavou, pútavou a inovatívnou formou vzdelávania primáť deti k záujmu o získanie poznatkov v oblasti prevencie kriminality rôznych druhov, ktoré na ne v predpubertálnom veku zo všetkých strán číhajú,

Divín o 8.00 hod.,

organizátor: OZ JASIV,

spoluorganizátor: NOS Lučenec.

Klubové podujatia

27. 9. Píšeme na diaľku

– Literárny klub V.L.A.S.,

virtuálna tvorivá dielňa, fb.

Kultúrno-spoločenské podujatia

11. 9. **NOVLITERO**

(Novohradské literárne osobnosti)

– literárna exkurzia po stopách významných osobností literatúry, ktorých výročie si v tomto roku pripomínáme, trasa Lučenec – Vidiná – Gregorova Vieska – Dobroč – Polichno – Lučenec, lektor: doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD.

Dielňa ľudových remesiel DIELNICA

(priestory NOS na poschodí):

7., 14., 21. a 28. 9. **Radost' s keramikou**, kurz tvorivých dielní pre verejnosť (každý utorok)

od 16.00 do 19.00 hod.,

cena kurzu 45,- eur,

viac info: 0918 491 688,

e-mail: dielnicka.nos@gmail.com

14. 9. **Klub paličkovanej čipky**

PAVÚČIK pri Dielničke,

NOS – dielňa ľudových remesiel.

BBSK – Novohradská knižnica Lučenec

NOVOHRADSKÁ KNIŽNICA
kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja

17.30 hod. Les ukrytý v knihe – Stretnutia s medveďom - prednáška so šéfom záseňového tímu medveďa hnedého, Ing. Jaroslavom Štošanom	20.30 hod. Súhvezdia a ich cesta na oblohu - prednáška spojená s pozorovaním hviezd s Tomášom Dobrovodským, riaditeľom Krajskej hviezdárne a planetária v Žiari nad Hronom
19.00 hod. Tlačiareň od Gutenberga po 18. storočie - prednáška s Katarínou Sojkovou členkou historickej skupiny, Defensores	Sprievodné podujatia - tvorivé dielne: 1. Pomáhame planéte - workshop - rekonštrukcia starého oblečenia s Andreou Huličkovou 2. Tvorivé aktivity s knižničkami 3. Esenciálne oleje - prírodná pomoc pre zdravie človeka

BBSK – Novohradské múzeum a galéria Lučenec

Do 11. 9. Výstava **33. Medzinárodné keramické sympóziu**.

Miestny odbor Matice slovenskej v Lučenci

3. 9. **Oslavy 100. výročia založenia MO MS, kino Apollo o 15.00 hod.**

Fiľakovo

4. 9. XIII. „Na krídlach medzinárodných melódii“ – „Pieseň znie znova“, rimskokatolícky kostol o 16.00,
org.: OZ Melódia

11. 9. **Mužský spevácky zbor**

má 100 rokov

– jubilejný program,

MsKS – divadelná sála o 15.30,

org.: OZ Pro Kultúra

18. 9. **Vedená pešia túra, trasa:**

Ratka (OÚ o 8.00 hod.) – Veľké Hradište, organizátor: Z. p. o. Geopark Novohrad-Nógrád.

18. 9. **VIII. Medzinárodný divadelný festival,**

Divadlo Kumšt Teatro: Chlieb s maslom,

MsKS – divadelná sála o 18.00,

org.: MsKS

19. 9. „Spievaj, kým žiješ!“

– stretnutie speváckych zborov,

MsKS – divadelná sála o 15.00

19. 9. **XXI. Fiľakovské hradné hry** – Dejiny Fiľakova a okolia od praveku po stredovek,

Fiľakovský hrad, hradné nádvorie,
organizátor: Hradné múzeum.

23. 9. Otvorenie výstavy súťažných snímok **FOTONATURA 2021**

a odovzdávanie ocenení,

Fiľakovský hrad – Bebekova veža (5. poschodie),

organizátor: Hradné múzeum,

spoluorganizátor: Z. p. o. Geopark Novohrad-Nógrád.

25. 9. **Oslavy 25. výročia znovuoobnovenia činnosti FS Jánošík,**

MsKS – divadelná sála o 18.00,

hl. org.: FZ Jánošík

pri Dome MS Fiľakovo

Do 21. 9. Výstava Jany Bialovej

„Bytosti“

Mestské vlastivedné múzeum – galéria,

organizátor: Hradné múzeum.

Poltár

17. – 19. 9. **Dni mesta Poltár,**
Námestie osloboditeľov
a futbalové ihrisko.

Kokava nad Rimavicou

4. 9. Koncert historickej hudby
Ensemble ThesaurusMusicum,
synagoga o 17.00 hod.

Do 30. 9. výstava **Príbeh skla,**
stará škola pri železničnej stanici.

Polichno

11. 9. **Rozlúčka s letom**
– stretnutie s Timravou,
nielen literárno-kultúrne podujatie...,
súťaž o najlepší ovocný koláč.

Ábelová

TÝŽDEŇ S TIMRAVOU
13. - 17. september 2021
MESTSKÉ VLASTIVEDNÉ MÚZEUM A GALÉRIA LUČENEC